

POMAGAMY
POLAKOM PROWADZIĆ
WŁASNY BIZNES.
DOŁĄCZ DO NAS!

Grodzisk Mazowiecki, dnia 18.08.2017 r.

Minister Rozwoju i Finansów

Ministerstwo Rozwoju

Plac Trzech Krzyży 3/5

00-507 Warszawa

**Stanowisko wraz z propozycjami zmian mających na celu usuwanie możliwych barier
mogących się pojawić w działalności mikroprzedsiębiorstw**

w sprawie projektu ustawy o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej

**– projektowanych zmian w ustawach podatkowych mających znaczenie
dla działalności przedsiębiorcy**

Stanowisko przygotowano na podstawie analizy zleconej przez Akademię Liderów Innowacji i Przedsiębiorczości Fundację dr. Bogusława Federa w projektowanych regulujących zasady tymczasowego zarządzania przedsiębiorstwem przedsiębiorcy będącego osobą fizyczną po jego śmierci oraz kontynuowania działalności gospodarczej wykonywanej przy użyciu tego przedsiębiorstwa.

Analiza i wystąpienie są działaniem w ramach misji Fundacji i serwisu Mikroporady.pl w zakresie wsparcia mikro i małych przedsiębiorców oraz monitorowania barier ich działalności.

Analizę i uwagi przygotował dla Akademii Liderów zespół Kancelarii Juris w składzie:

— adw. Jan A. Stefanowicz

— r. pr. Agnieszka Koziół

Wstęp

Aktualnie w toku prac legislacyjnych na etapie konsultacji społecznych i opiniowania znajduje się przygotowany przez Ministerstwo Rozwoju i Finansów projekt z dnia 14 lipca 2017 r. ustawy o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej.

Przedmiot nowej regulacji obejmuje zasady tymczasowego zarządzania przedsiębiorstwem przedsiębiorcy będącego osobą fizyczną po jego śmierci oraz kontynuowania działalności gospodarczej wykonywanej przy użyciu tego przedsiębiorstwa. Jak wskazuje projektodawca w uzasadnieniu projektu celem ustawy jest stworzenie ram prawnych dla płynnej kontynuacji działalności wykonywanej przez zmarłego przedsiębiorcę – osobę fizyczną w okresie przejściowym, tj. od śmierci przedsiębiorcy (otwarcia spadku) do czasu ustalenia następców prawnych przedsiębiorcy i rozstrzygnięcia o dalszych „losach” przedsiębiorstwa. **Ustawa reguluje w związku z tym zasady tymczasowego zarządzania przedsiębiorstwem przedsiębiorcy będącego osobą fizyczną po jego śmierci oraz kontynuowania działalności gospodarczej prowadzonej przy użyciu tego przedsiębiorstwa.** Projektodawca zwraca uwagę, iż działalność gospodarcza prowadzona indywidualnie przez osoby fizyczne jest zdecydowanie najpopularniejszą formą wykonywania działalności gospodarczej w Polsce. Przedsiębiorców, osób fizycznych jest c.a. 1 300 000 *versus* 24 000 firm średnich i dużych, w tym różnego typu spółek. 99 procent przedsiębiorców, osób fizycznych to mikro i mali przedsiębiorcy. Pomimo, iż brak tu jest danych statystycznych i ze sprawozdawczości ZUS oraz deklaracji podatkowych to nie wynika, to jednak w zdecydowanej większości tych przedsiębiorstw pracują członkowie rodziny. Wobec braku spójnych kompleksowych regulacji dla firm rodzinnych, niesprzyjających systemów ubezpieczenia społecznego oraz nieuwzględniających pracę w firmie rodzinnej regulacji podatkowych, system jako całość nie skłania do ujawniania pracy członków rodziny, a jeżeli tacy pracują w przedsiębiorstwie, to są oni poddani ubezpieczeniom i opodatkowaniu na ogólnych zasadach. Tym samym wszystkie ujęcia i badania ankietowe przynoszą tylko przybliżone szacunkowe dane na tyle odpowiadające rzeczywistości, na ile przedsiębiorcy i osoby pracujące w przedsiębiorstwie w istocie rodzinnym są skłonne ujawniać taką pracę nieopartą na zatrudnieniu.

W uzasadnieniu projektu ustawy wskazano, iż w świetle danych Instytutu Biznesu Rodzinnego, firmy rodzinne stanowią 36% wszystkich polskich przedsiębiorstw oraz wytwarzają 10% PKB naszego kraju. Zgodnie z innymi badaniami w Polsce w 2014 r. firmy rodzinne stanowiły ok. 1-1,2 mln podmiotów gospodarczych, z czego duży odsetek stanowiły firmy jednoosobowe, reprezentujące sektor MŚP, które generowały prawie 40% polskiego PKB oraz dawały zatrudnienie dla ok. 50% polskich pracowników. Raczej te ostatnie badania są bardziej prawdopodobne i firmy rodzinne, w tym szerokim rozumieniu to ponad 90 procent polskich przedsiębiorstw. Dlatego sprawy regulacji, takich kompleksowych, spójnych, a nie wycinkowych są kluczowe dla polskiej gospodarki. **Podstawową słabością przedkładanej regulacji** jest to, iż pomimo właściwego kierunku, pilnej konieczności uregulowania sprawy dziedziczenia przedsiębiorstwa nie jest to dokonywane w szerszym kontekście regulacji, o czym dalej w pkt 2.

Uwzględniając powyższe, w ślad za argumentacją w uzasadnieniu, projektodawca wychodzi naprzeciw potrzebom rynku i obrotu tworząc w nowej regulacji nowe instrumenty prawne, które niestety tylko mają rozwiązać problem sukcesji pokoleniowej w firmach rodzinnych. Takim instrumentem jest wprowadzany do porządku prawnego tzw. **zarząd sukcesyjny przedsiębiorstwa**. Projekt ustawy reguluje w kolejnych rozdziałach:

- zarząd przedsiębiorstwem w spadku (art. 4-6 projektu),
- zarząd sukcesyjny (art. 7-22 projektu),
- zarząd przedsiębiorstwem w spadku do dnia ustanowienia zarządu sukcesyjnego albo wygaśnięcia uprawnienia do powołania zarządcy sukcesyjnego (art. 23-27 projektu),
- stosunki prawne dotyczące zmarłego przedsiębiorcy lub przedsiębiorstwa w spadku (art. 28-34 projektu),
- zarząd sukcesyjny w przypadku śmierci wspólnika spółki cywilnej (art. 35-39 projektu),
- podatki w okresie zarządu sukcesyjnego (art. 40 projektu).

W związku z tym, że nowa regulacja wprowadza zmiany o charakterze systemowym, w projekcie znalazły się również propozycje zmian w przepisach ustaw powiązanych, zarówno w obszarze prawa prywatnego, jak i publicznego. Dotyczy to 25 aktów prawnych, w tym k.c., k.p., ustaw podatkowych i ubezpieczeń społecznych.

Poniżej w pkt 1 przedstawiono główne rozwiązania nowej regulacji, a w pkt 2 uwagi do projektowanych przepisów wraz z alternatywnymi propozycjami zmian w zakresie obowiązujących aktów prawnych.

1. Istotne rozwiązania projektu

1.1. Słowniczek projektowanej ustawy

Dla potrzeb nowych przepisów w rozdziale 1 projektu w słowniczku (art. 3) wprowadza się do systemu prawa nowe pojęcia i definicje, tj. m.in.:

- *decyzja związana z przedsiębiorstwem* – decyzja organu administracji publicznej, w szczególności pozwolenie, koncesja, zezwolenie albo licencja, wydana wobec przedsiębiorcy, związana z działalnością gospodarczą prowadzoną przez przedsiębiorcę przy użyciu jego przedsiębiorstwa, także w przypadku, gdy sprawa w przedmiocie udzielenia pozwolenia, koncesji, zezwolenia, licencji lub wydania innej decyzji została załatwiona milcząco;

Definicja powyższa jest w zasadzie zbędna. Co wchodzi w skład przedsiębiorstwa stanowi przepis art. 55¹ k.c., a zgodnie z art. 55² k.c. czynność prawna mająca za przedmiot przedsiębiorstwo obejmuje wszystko, co wchodzi w skład przedsiębiorstwa, chyba że co innego wynika z treści czynności prawnej albo z przepisów szczególnych; co przy sukcesji uniwersalnej pod tytułem ogólnym zapewnia przejście wszystkich niezbędnych praw, uprawnień wynikających również z aktów publicznoprawnych.

- *następca prawny przedsiębiorcy* – pierwotny następca prawny przedsiębiorcy albo osoba, która nabyła przedsiębiorstwo w spadku bezpośrednio od pierwotnego następcy prawnego przedsiębiorcy lub małżonka przedsiębiorcy, w tym osoba prawna albo jednostka organizacyjna, o której mowa w art. 33¹ § 1 Kodeksu cywilnego, do której wniesiono przedsiębiorstwo w spadku tytułem wkładu;

Wystarczające byłoby tu, aby wskazać, iż jest to osoba dziedzicząca przedsiębiorstwo albo inny podmiot, który nabył przedsiębiorstwo od tej osoby przed objęciem do prowadzenia.

- *pierwotny następca prawny przedsiębiorcy* – osoba, która zgodnie z prawomocnym postanowieniem o stwierdzeniu nabycia spadku albo przedmiotu zapisu windykacyjnego albo zgodnie z aktem poświadczenia dziedziczenia nabyła przedsiębiorstwo w spadku na podstawie powołania do spadku z ustawy albo z testamentu albo na podstawie zapisu windykacyjnego;

Definicja zbędna. Osoba dziedzicząca jest zdefiniowana w prawie.

- *udział w przedsiębiorstwie w spadku* – prawo wynikające ze wspólności majątku wchodzącego w skład przedsiębiorstwa w spadku, przysługujące następcy prawnemu przedsiębiorcy lub małżonkowi przedsiębiorcy;

Uwaga jw.

- *zapisobierca windykacyjny* – osoba, na rzecz której przedsiębiorca uczynił zapis windykacyjny, którego przedmiotem jest przedsiębiorstwo.

Uwaga jw.

1.2. Zarząd przedsiębiorstwem w spadku

W projektowanym art. 4 wprowadza się zasadę, iż w okresie od chwili śmierci przedsiębiorcy do dnia wygaśnięcia zarządu sukcesyjnego, a jeżeli zarząd sukcesyjny nie został ustanowiony – do dnia wygaśnięcia uprawnienia do powołania zarządcy sukcesyjnego, należące do spadku po przedsiębiorcy przedsiębiorstwo, jego zorganizowana część albo udział we współwłasności przedsiębiorstwa, także jeżeli jest przedmiotem zapisu windykacyjnego, a w przypadku gdy przedsiębiorca w chwili śmierci pozostawał w związku małżeńskim, także część majątku wspólnego małżonków obejmująca składniki przedsiębiorstwa, stanowią **przedsiębiorstwo w spadku**.

Do przedsiębiorstwa w spadku będą zaliczane także składniki niematerialne i materialne, o których mowa w art. 55¹ k.c., nabyte przez zarządcę sukcesyjnego na rachunek następców prawnych przedsiębiorcy i małżonka przedsiębiorcy.

Właściwie cała ta regulacja jest również zbędna, gdyż nie budziło wątpliwości, a w regulacjach od prawa rzymskiego po regulacje napoleońskie, jak i okresu międzywojennego, nie jest sporne, iż w skład spadku wchodzi przedsiębiorstwo, z tą może różnicą, iż w Polsce dominuje fikcja prawna, iż przedsiębiorca ma jedno przedsiębiorstwo. Przedsiębiorstwo jako zorganizowana część spadku, tu; pozostająca w tzw. ruchu, jest dostatecznie unormowana w k.c., a jedyny problem to ten, iż w Polsce właśnie nie może nadal pozostawać w ruchu z chwilą śmierci przedsiębiorcy; co zaburza zresztą ujęcie funkcjonalne przedsiębiorstwa. Dla potrzeb definicji ekonomicznej i cywilnoprawnej większości krajów dla uznania zorganizowanej części składników majątkowych za przedsiębiorstwo uznaje się tzw. pozostawanie w ruchu czyli posiadające zdolność wytwarzania produktów lub usług i wprowadzania ich na rynek *ergo* istotą ciągłości ruchu przedsiębiorstwa jest właśnie to, iż zachowując wszelkie uprawnienia publicznoprawne, niezależnie od tego kto podmiotowo rości sobie prawa do sukcesji. Na rachunek masy spadkowej i tym samym sukcesorów prowadzony jest ruch przedsiębiorstwa na podstawie wszelkich uprawnień, które posiadał przedsiębiorca; poza jednym wyjątkiem tzw. osobistych, wynikających z zawodowych, osobistych kwalifikacji i uprawnień, które może tylko przedsiębiorca osobiście wykonywać, a nie przez inne osoby, którymi się posługuje (udzielił upoważnienia) (patrz też uwagi w pkt 2 poniżej).

1.3. Instytucja zarządu sukcesyjnego, status i zakres działania zarządcy sukcesyjnego

Zgodnie z projektowanym art. 7 zarząd sukcesyjny ma obejmować zobowiązanie do prowadzenia przedsiębiorstwa w spadku oraz umocowanie do czynności sądowych i pozasądowych związanych z prowadzeniem przedsiębiorstwa w spadku.

Zarządca sukcesyjny ma działać w imieniu własnym, ale na rachunek następców prawnych przedsiębiorcy i małżonka przedsiębiorcy, którym przysługuje udział w przedsiębiorstwie w spadku (art. 8 projektu). W jednym czasie może być powołany tylko jeden zarządca sukcesyjny (art. 9 projektu).

Przedsiębiorca będzie mógł **powołać** zarządcę sukcesyjnego w drodze jednostronnej czynności prawnej – przez oświadczenie na piśmie pod rygorem nieważności (art. 10 projektu). W przypadku, gdy przedsiębiorca nie powołał zarządcy sukcesyjnego, zarządcę sukcesyjnego będzie mogła powołać (art. 12 projektu):

- osoba, która przyjęła spadek i uzyskała zgodę wszystkich pozostałych, znanych jej spadkobierców oraz małżonka przedsiębiorcy, chyba że otwarto testament w którym uczyniony został zapis windykacyjny, którego przedmiotem jest przedsiębiorstwo, albo
- małżonek przedsiębiorcy, jeżeli uzyskał on zgodę wszystkich znanych mu spadkobierców przedsiębiorcy albo zapisobiercy windykacyjnego, albo
- w przypadku, w którym przedmiotem zapisu windykacyjnego jest przedsiębiorstwo – osoba, która przyjęła zapis windykacyjny i która uzyskała zgodę małżonka przedsiębiorcy.

Uprawnienie do powołania zarządcy sukcesyjnego będzie przysługiwało wskazanym wyżej osobom uprawnionym przez okres dwóch miesięcy od dnia śmierci przedsiębiorcy. Mając na uwadze tę konstrukcję należy zauważyć, że w innych krajach, w Polsce okresu międzywojennego i zresztą do 1964 r. tę rolę pełnił prokurent. Dlatego przede wszystkim dla uzdrowienia i zbliżenia regulacji krajowych, co jest standardem na świecie należy wreszcie zrealizować zapis k.c., iż prokurę może ustanowić każdy przedsiębiorca. Prokura jest właśnie tą instytucją, która wprowadza zarządcę przedsiębiorstwa czyli osobę, która jest legitymowana do prowadzenia przedsiębiorstwa w imieniu i na rachunek przedsiębiorcy i może nadal działać po śmierci przedsiębiorcy do czasu, aż sukcesorzy nie postanowią co do losów przedsiębiorstwa, tzn. nie obejmą go lub nie dokonają zbycia. Można przywołać tu za Komentatorami Kodeksu handlowego¹, do art. 61 par. 1 k.h., który stanowił, iż prokura upoważnia do wszystkich czynności sądowych i pozasądowych, jakie są związane z prowadzeniem jakiegokolwiek przedsiębiorstwa zarobkowego, że termin „upoważnia” odnosił się do stosunków wobec osób trzecich i obejmował nie tylko zwykłe, lecz także przekraczające zwykły zakres czynności, jeżeli one tylko mogły mieć związek z przedsiębiorstwem.

---

¹ Tak: Komentarz do Kodeksu handlowego, 1994, T.Dziurzyński, Z.Fenichel, M.Honzatko, str. 61 i nast.

Prokurent mógł więc wносить pozwy w imieniu kupca (co oznacza obecnie - przedsiębiorca, osoba fizyczna), ustanawiać pełnomocnika procesowego, zawierać ugody w procesie; mogły być skutecznie do jego rąk doręczane pozwy przeciwko kupcowi w sprawach, związanych z prowadzeniem przedsiębiorstwa. O ile zatem przepisy odnoszące się do prokury nie stanowiły inaczej, prokurent mógł dokonywać czynności, do których normalnie potrzebne było pełnomocnictwo osobne. Natomiast już z mocy prokury umocowany był do nabywania nieruchomości i dokonywania czynności, mających na celu uwolnienie nieruchomości od obciążeń, o ile oczywiście pozostawało to w związku z przedsiębiorstwem. Mógł też dalej wydzierżawiać i wynajmować nieruchomości. Ograniczenia prokury nie miały skutku wobec osób trzecich nawet wówczas, gdy osoby te o ograniczeniu widziały lub wiedzieć powinny. Ponadto, zgodnie z art. 64 k.h. prokura mogła być w każdym czasie odwołana, wygasła wskutek ogłoszenia upadłości kupca, natomiast śmierć kupca ani utrata przez niego zdolności do działań prawnych nie powodowała wygaśnięcia prokury. Na tle tego przepisu, Komentatorzy zwracali m.in. uwagę, iż prokura wygasła z chwilą przejścia spółki w stan likwidacji; jednakże zasada ta nie obowiązywała, gdy kupiec jednoosobowy lub osoba prawna likwidowały swoje przedsiębiorstwo. Prokura wygasła również z chwilą zbycia przedsiębiorstwa, a także wskutek zamknięcia przedsiębiorstwa (wygaszenia działalności i zgłoszenia do rejestru) oraz także wskutek tego, że po jej udzieleniu nastąpiły okoliczności faktyczne, ograniczające prokurenta w zdolności do czynności prawnych.

Należy podnieść, iż jeżeli w projektowanej regulacji poszerzono by jej zakres i jednocześnie umożliwiono korzystać z prokury przedsiębiorcom, osobom fizycznym, spółkom cywilnym, to większa część regulacji dotycząca zarządu sukcesyjnego stałaby się zbędną i samo pojęcie zarządców sukcesyjnego również.

Według projektowanego art. 14 zarządca sukcesyjny będzie uprawniony do dokonywania czynności zwykłego zarządu w sprawach wynikających z prowadzenia przedsiębiorstwa w spadku; a co do czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu w sprawach wynikających z prowadzenia przedsiębiorstwa w spadku - za zgodą wszystkich następców prawnych przedsiębiorcy oraz małżonka przedsiębiorcy, którym przysługuje udział w przedsiębiorstwie w spadku, a w braku takiej zgody – za zezwoleniem sądu.

Projekt stanowi, iż zarządca sukcesyjny zaciąga tylko takie zobowiązania, które są związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa w spadku i które mogą być zaspokojone z dochodów lub majątku przedsiębiorstwa w spadku.

Odwołanie zarządcy sukcesyjnego będzie możliwe w każdym czasie. Może tego dokonać sam przedsiębiorca w formie pisemnej pod rygorem nieważności (art. 18 projektu). Po śmierci przedsiębiorcy zarządca sukcesyjny może być odwołany przez osobę, która uczestniczyła w jego powołaniu albo była do tego uprawniona, za zgodą pozostałych z tych osób (analogicznie jak przy powołaniu zarządcy sukcesyjnego po śmierci przedsiębiorcy). Niezależnie od tego, zarządcę sukcesyjnego może (samodzielnie) odwołać każdy z następców prawnych przedsiębiorcy (czyli po potwierdzeniu we właściwej drodze nabycia spadku), lub małżonek przedsiębiorcy, którym przysługuje udział w przedsiębiorstwie w spadku. Odwołanie zarządcy sukcesyjnego po śmierci przedsiębiorcy wymaga zachowania formy aktu notarialnego.

Osoba powołana jako zarządca sukcesyjny **może także zrezygnować z tej funkcji**, składając oświadczenie odpowiednio przedsiębiorcy (jeżeli zarządcę powołał przedsiębiorca za życia) albo przed notariuszem (art. 19 projektu).

Zarząd sukcesyjny ma mieć **charakter tymczasowy**. Zgodnie z przyjętą w projekcie zasadą, zarządca sukcesyjny będzie mógł prowadzić przedsiębiorstwo do czasu działu spadku, nie dłużej jednak niż przez okres dwóch lat od dnia śmierci przedsiębiorcy (art. 20 projektu).

Z ważnych przyczyn sąd, przed wygaśnięciem zarządu sukcesyjnego, będzie mógł – na wniosek osoby, na rzecz której działa zarządca sukcesyjny, przedłużyć okres zarządu sukcesyjnego o określony czas, nie dłuższy jednak niż okres pięciu lat od dnia śmierci przedsiębiorcy.

Zarząd sukcesyjny **wygaśnie** natomiast przed upływem dwóch lat od dnia śmierci przedsiębiorcy, nawet jeśli nie zostanie dokonany dział spadku, w następujących przypadkach:

- z upływem dwóch miesięcy od dnia śmierci przedsiębiorcy, jeżeli w tym okresie żaden ze spadkobierców przedsiębiorcy nie przyjął spadku ani zapisobierca windykacyjny nie przyjął zapisu windykacyjnego, chyba że zarządca sukcesyjny działa na rzecz małżonka przedsiębiorcy;
- z upływem miesiąca od dnia prawomocnego stwierdzenia nabycia spadku albo poświadczenia dziedziczenia, jeżeli spadek nabył jeden spadkobierca albo zapisobierca windykacyjny nabył przedsiębiorstwo w spadku w całości;
- z dniem nabycia od pierwotnego następcy prawnego lub małżonka przedsiębiorcy przedsiębiorstwa w spadku przez jedną osobę;

- z upływem miesiąca od dnia odwołania zarządcy sukcesyjnego albo rezygnacji z tej funkcji, chyba że w tym okresie powołano kolejnego zarządcę sukcesyjnego;
- z upływem miesiąca od dnia śmierci, utraty przez zarządcę sukcesyjnego pełnej zdolności do czynności prawnych, prawomocnego orzeczenia w stosunku do niego zakazu wykonywania działalności lub pełnienia funkcji zarządcy sukcesyjnego, chyba że w tym okresie powołano kolejnego zarządcę sukcesyjnego;
- z dniem ogłoszenia upadłości przedsiębiorcy.

W projektowanej ustawie przyjmuje się, że w okresie od chwili śmierci przedsiębiorcy do dnia ustanowienia zarządu sukcesyjnego albo wygaśnięcia uprawnienia do powołania zarządcy sukcesyjnego, osoby uprawnione do powołania zarządcy sukcesyjnego (małżonek lub prawdopodobny zapisobierca windykacyjny, a w braku tych osób – prawdopodobny spadkobierca przedsiębiorcy) mogą dokonywać **czynności koniecznych do zachowania lub zabezpieczenia** majątku przedsiębiorstwa w spadku lub możliwości prowadzenia tego przedsiębiorstwa (art. 23 projektu).

Powyższe rozwiązania są **niespójne i stwarzają istotne ryzyka**. Zarządca sukcesyjny tak, jak prokurent powinien mieć obowiązek prowadzenia przedsiębiorstwa w spadku tak, jak przedsiębiorca, przy zastrzeżeniu czynności zwykłego zarządu i nie powinno z prawa wynikać, iż może porzucić przedsiębiorstwo czy wręcz utracić możliwość jego prowadzenia w związku z wygaśnięciem zarządu lub innymi czynnościami, choćby odwołania przez spadkobierców do chwili przekazania przedsiębiorstwa, zarządu nim swojemu następcy bądź pełnomocnikowi następców prawnych uprawnionych do dokonania takiego umocowania, wydania przedsiębiorstwa zapewniającego utrzymanie go w ruchu. W przypadku utraty tytułu prawnego stosuje się przepisy o prowadzeniu cudzych spraw bez zlecenia i prawa do dokonywania czynności zapobiegających utracie wartości, stratom majątkowym (art. 752 k.c.).

1.4. Stosunki prawne dotyczące zmarłego przedsiębiorcy lub przedsiębiorstwa w spadku, zasada kontynuacji

Zgodnie z art. 28 projektu od chwili ustanowienia zarządu sukcesyjnego zarządca sukcesyjny może wykonywać majątkowe prawa i obowiązki zmarłego przedsiębiorcy w sprawach wynikających z prowadzenia przedsiębiorstwa w spadku. We wszystkich stosunkach umownych, w których przepisy lub umowa przewidują po śmierci przedsiębiorcy działanie spadkobierców przedsiębiorcy, w sprawach wynikających z prowadzenia przedsiębiorstwa w spadku działa zarządca sukcesyjny.

W projektowanym art. 32 zapisano zasadę kontynuacji stosunków umownych stanowiąc, iż w braku odmiennych postanowień umowy, śmierć przedsiębiorcy nie powoduje wygaśnięcia umowy zawartej przez tego przedsiębiorcę w zakresie działalności jego przedsiębiorstwa, jeżeli z chwilą śmierci przedsiębiorcy został ustanowiony zarząd sukcesyjny. Uprawnienia i obowiązki wynikające z takiej umowy będą przechodzić na pierwotnych następców prawnych przedsiębiorcy, a do chwili wygaśnięcia zarządu sukcesyjnego ma je wykonywać zarządca sukcesyjny. Powyższa zasada nie będzie miała zastosowania do umów, których wykonanie zależy od osobistych przymiotów zmarłego przedsiębiorcy.

Jeżeli zarząd sukcesyjny został ustanowiony po śmierci przedsiębiorcy, obowiązywanie umowy zawartej przez przedsiębiorcę w zakresie działalności jego przedsiębiorstwa będzie **zależało od potwierdzenia** tej umowy (art. 33 projektu). W przypadku takiego potwierdzenia, uprawnienia i obowiązki wynikające z takiej umowy przejdą na następców prawnych przedsiębiorcy, a jeżeli został ustanowiony zarząd sukcesyjny, do czasu wygaśnięcia zarządu sukcesyjnego, wykonywać je będzie zarządca sukcesyjny. Potwierdzenie umowy będzie miało moc wsteczną od daty śmierci przedsiębiorcy.

Jeżeli natomiast nie ustanowiono zarządu sukcesyjnego, umowa wygaśnie wraz z upływem terminu do powołania zarządcy sukcesyjnego, a zobowiązania wynikające ze spełnienia świadczenia przez drugą stronę umowy wejdą do długów spadkowych.

W praktyce wszystkie powyższe zagadnienia załatwiałaby **formuła pełnej sukcesji uniwersalnej pod tytułem ogólnym z warunkiem zawieszającym i rozwiązującym**; po pierwsze trwania lub ustanowienia prokury i pod drugie prowadzenia przedsiębiorstwa, pozostawania w ruchu chyba, że sukcesorzy, za zgodą sądu, podejmą decyzję o likwidacji przedsiębiorstwa lub uczyni to sąd, na wniosek prokurenta w związku z uprawdopodobnieniem upadłości, a więc sytuacji, gdy ciężary i długi mogą przekroczyć aktywa, czyli nastąpi utrata wartości przedsiębiorstwa.

1.5. Kwestie podatkowe w okresie zarządu sukcesyjnego

W projekcie w art. 40 wprowadza się zapis, zgodnie z którym przedsiębiorstwo w spadku uznaje się za **jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej, będącą podatnikiem**, o którym mowa we właściwych przepisach ustaw podatkowych.

1.6. Przepisy przejściowe

Projekt zakłada **wejście w życie ustawy z dniem 1 stycznia 2018 r.**, z tym, że art. 66 stanowi się, iż jej przepisy znajdą zastosowanie także, w przypadku gdy śmierć przedsiębiorcy nastąpiła przed dniem wejścia ustawy w życie, jeżeli do dnia wejścia w życie ustawy nie upłynął termin 2 miesięcy od dnia śmierci przedsiębiorcy do powołania zarządcy sukcesyjnego.

2. Uwagi do projektowanych rozwiązań

2.1. Co do zasady **kierunek proponowanych zmian należy ocenić pozytywnie**. Przedsiębiorstwa tzw. rodzinne w tym ujęciu tradycyjnym, zawsze były i nadal powinny być jednym z istotnych elementów przedsiębiorczości, form prowadzenia i finansowania działalności gospodarczej, w oparciu o „zasoby rodzinne” tak w obszarze własności intelektualnej, materialnej jak i zdolności finansowania. W aktualnym stanie **prawnym brak jest rozwiązań**, które zapewniałyby kontynuację prowadzenia przedsiębiorstwa przy zachowaniu jego ciągłości jako rodzinnego niezależnie od naturalnych procesów dziedziczenia, sukcesji i zmian w formie prowadzenia działalności gospodarczej. Rozwiązanie takie funkcjonowało przed wojną; zgodnie z przepisami rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 czerwca 1927 r. o prawie przemysłowym (Dz.U. Nr 53, poz. 468).

2.2 Niewątpliwie wprowadzenie do polskiego systemu prawa rozwiązań, które umożliwiłyby przejściowe prowadzenie przedsiębiorstwa po śmierci przedsiębiorcy będącego osobą fizyczną jest **korzystne dla gospodarki**, ponieważ zapewnia ochronę działalności gospodarczej jako „żywego przedsiębiorstwo”, przed likwidacją nieuchronną w związku ze śmiercią osoby fizycznej i to nawet jeżeli nie było żadnych przesłanek ekonomicznych. Z tego punktu widzenia, *ratio legis* proponowanych nowych rozwiązań co do zasady spełnia powyższe przesłanki; aczkolwiek forma i przyjęte rozwiązania niekoniecznie są optymalne.

2.3. Bardziej **krytycznie** natomiast trzeba odnieść się **do konkretnych przepisów projektu**. Zasadnicza uwaga dotyczy tego, iż niepotrzebnie wprowadza się tak rozbudowaną regulację tworząc nową kategorię jednostki organizacyjnej, która na dodatek nie będzie miała zdolności prawnej, ani nie ma być formą prowadzenia przedsiębiorstwa w ramach i o statusie prowadzenia działalności gospodarczej. Zarządca tymczasowy, niezależnie od nazwy, trybu i podstaw ustanawiania powinien w pełnym zakresie być traktowany, mieć kompetencje i obowiązki zarówno jako osoba kierująca przedsiębiorstwem / organ zarządczy, jak i kierownik zakładu pracy mający pełną legitymację do zarządu zwykłego, a wobec okresowo nieobjęcia przez sukcesorów prowadzenia przedsiębiorstwa, a tym samym nie wykonywania praw właścicielskich i zarządczych, mógłby mieć poszerzone zakresy, kompetencje do czynności przekraczających zwykły zarząd.

2.4. Możliwym i pożądanym rozwiązaniem w przedmiotowej materii powinno być przyjęcie **domniemania prawnego**, że przedsiębiorstwo w spadku jest prowadzone na rachunek spadkobierców (sukcesorów), do czasu oświadczenia się przez nich co do zachowania i prowadzenia przedsiębiorstwa, z tą tylko modyfikacją, że o ile nie wprowadzono prokury, to za prokurenta pojawia się zarządca (z pewnymi modyfikacjami kompetencji), który działa jak prokurent. Było by to zgodne z zasadą sukcesji uniwersalnej pod tytułem ogólnym (przedsiębiorstwo przechodzi na spadkobierców lub zapisobierców bądź ew. na nabywcę przedsiębiorstwa). Z punktu widzenia natomiast **dyrektywy racjonalnego ustawodawcy**, powyższe pozwoliłoby również na ograniczenie konieczności tak szerokiej ingerencji w materię wielu ustaw, tu; zmiana dotyczy 25 aktów prawnych z zakresu prawa cywilnego, administracyjnego, podatkowego.

2.5. Mając powyższe na uwadze, podstawowe, **kluczowe zmiany powinny objąć** tylko:

- ustawę z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jednolity Dz.U. z 2016 r. poz. 1829, dalej usdg),
- ustawę z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 380 ze zm.),
- ustawę z dnia 13 października 1995 r. o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników (tekst jednolity Dz.U. z 2016 r. poz. 476 ze zm.) oraz

- ustawę z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (tekst jednolity Dz.U. z 2012 r. poz. 361 ze zm., dalej updof).

2.6. **Zmiany** powinny objąć lub odnosić się do **przepisów Kodeksu cywilnego**, m. in. art. 43[4] oraz 43[8] par. 2 (dotyczące firmy), art. 55[1], 55[2], 55[4] (dotyczące przedsiębiorstwa), art. 109[1] par. 1 oraz 109[8] par. 1 (dotyczące prokury).

Należałoby przeprowadzić analizę w zakresie koniecznych zmian przepisów księgi czwartej Kc w szczególności w zakresie spadku do czasu jego objęcia przez spadkobierców, zarządcy masy spadkowej jak również odpowiednich przepisów Kodeksu postępowania cywilnego w zakresie dotyczącym w szczególności zabezpieczania masy spadkowej. Zmiany te należałoby dopracować, tak aby je wprowadzić do istniejącego systemu prawnego nie zaburzając jego funkcjonowania.

Również należałoby, w przypadku wyboru określonych rozwiązań, dopracować spójność siatki pojęć.

Zgodnie z art. 43[4] Kc, *firmą osoby fizycznej jest jej imię i nazwisko. Nie wyklucza to włączenia do firmy pseudonimu lub określeń wskazujących na przedmiot działalności przedsiębiorcy, miejsce jej prowadzenia oraz innych określeń dowolnie obranych.*

Proponowana regulacja: *firmą osoby fizycznej jest jej imię i nazwisko. Nie wyklucza to włączenia do firmy pseudonimu lub określeń wskazujących na przedmiot działalności przedsiębiorcy, miejsce jej prowadzenia oraz innych określeń dowolnie obranych. **Dopuszcza się prowadzenie przedsiębiorstwa osoby fizycznej po jej śmierci pod dotychczasową firmą na rachunek spadkobierców zgodnie z przepisami odrębnymi. W takim wypadku firma powinna zawierać dodatek „na rachunek przedsiębiorstwa w spadku”.***

Zgodnie z przepisem art. 43[8] Kc;

§ 1. W przypadku utraty członkostwa przez wspólnika, którego nazwisko było umieszczone w firmie, spółka może zachować w swej firmie nazwisko byłego wspólnika tylko za wyrażoną na piśmie jego zgodą, a w razie jego śmierci - za zgodą jego małżonka i dzieci.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio w wypadku kontynuowania działalności gospodarczej osoby fizycznej przez inną osobę fizyczną będącą jej następcą prawnym.

§ 3. Kto nabywa przedsiębiorstwo, może je nadal prowadzić pod dotychczasową nazwą. Powinien jednak umieścić dodatek wskazujący firmę lub nazwisko nabywcy, chyba że strony postanowiły inaczej.

Proponowana zmiana w par. 2:

*Przepis § 1 stosuje się odpowiednio w wypadku kontynuowania działalności gospodarczej osoby fizycznej przez inną osobę fizyczną będącą jej następcą prawnym **oraz w wypadku prowadzenia przedsiębiorstwa na rachunek spadku zgodnie z przepisami odrębnymi.***

Zgodnie z przepisem art. 55[1] Kc, przedsiębiorstwo jest zorganizowanym zespołem składników niematerialnych i materialnych przeznaczonym do prowadzenia działalności gospodarczej.

Obejmuje ono w szczególności:

- 1) oznaczenie indywidualizujące przedsiębiorstwo lub jego wyodrębnione części (nazwa przedsiębiorstwa);*
- 2) własność nieruchomości lub ruchomości, w tym urządzeń, materiałów, towarów i wyrobów, oraz inne prawa rzeczowe do nieruchomości lub ruchomości;*
- 3) prawa wynikające z umów najmu i dzierżawy nieruchomości lub ruchomości oraz prawa do korzystania z nieruchomości lub ruchomości wynikające z innych stosunków prawnych;*
- 4) wierzytelności, prawa z papierów wartościowych i środki pieniężne;*
- 5) koncesje, licencje i zezwolenia;*
- 6) patenty i inne prawa własności przemysłowej;*
- 7) majątkowe prawa autorskie i majątkowe prawa pokrewne;*
- 8) tajemnice przedsiębiorstwa;*
- 9) księgi i dokumenty związane z prowadzeniem działalności gospodarczej.*

W pierwszej kolejności należałoby postulować zmianę wprowadzenia do przepisu art. 55[1] Kc; *przedsiębiorstwo jest zorganizowanym zespołem składników niematerialnych i materialnych dla prowadzenia działalności gospodarczej*. Celem tej zmiany jest wyeksponowanie tego, że przedsiębiorstwo jest ze swej istoty „żywe” - jest w ruchu, w przeciwieństwie do zbioru rzeczy lub innych składników materialnych oraz niematerialnych.

Zmiana w art. 55[1] Kc polegała by na objęciu dotychczasowej treści oznaczeniem par. 1, i dodaniem par. 2 o następującej treści:

Przedsiębiorstwo prowadzone w ramach masy spadkowej przez prokurenta (ewentualnie rozszerzając o wykonawcę testamentu lub kuratora) obejmuje także firmę z odpowiednim dodatkiem oraz prawo do występowania w obrocie przy korzystaniu z identyfikacji statystycznej i podatkowej oraz innych oznaczeń i identyfikacji zgodnie z przepisami szczególnymi.

Należałoby rozważyć ograniczenie możliwości prowadzenia przedsiębiorstwa po śmierci przedsiębiorcy tylko i wyłącznie do prokurenta (optymalnie jednocześnie, lub wykonawcy testamentu), którego on sam ustanowił. Niewątpliwie udzielenie prokury powinno się wiązać z istnieniem zaufania wobec osoby prokurenta, jak i posiadaniem przez niego odpowiednich kwalifikacji. Przedsiębiorca mógłby zatem za swego życia mieć możliwość kto poprowadzi jego działalność na wypadek jego śmierci.

Wydaje się, że dla pewności obrotu byłoby bezpieczniejsze powierzenie prowadzenia przedsiębiorstwa po śmierci przedsiębiorcy wyłącznie prokurentowi, którego kompetencje są jasno zdefiniowane w ustawie (Kc) zamiast wykonawcy testamentu, który nie będąc jednocześnie prokurentem, w pierwszej kolejności może realizować nie tyle cel jakim jest prowadzenie przedsiębiorstwa, ale rozdysponowanie masą spadkową zgodnie z postanowieniami testamentu.

Zgodnie z art. 55[2] Kc *czynność prawna mająca za przedmiot przedsiębiorstwo obejmuje wszystko, co wchodzi w skład przedsiębiorstwa, chyba że co innego wynika z treści czynności prawnej albo z przepisów szczególnych*.

Należałoby rozważyć kwestię zbycia przedsiębiorstwa prowadzonego na rachunek spadku z uwzględnieniem przepisów z księgi czwartej Kc dotyczących zbywania spadku lub składników majątkowych wchodzących w jego skład.

Zgodnie z art. 55[4] Kc nabywca przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego jest odpowiedzialny solidarnie ze zbywcą za jego zobowiązania związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa lub gospodarstwa, chyba że w chwili nabycia nie wiedział o tych zobowiązaniach, mimo zachowania należytej staranności. Odpowiedzialność nabywcy ogranicza się do wartości nabytego przedsiębiorstwa lub gospodarstwa według stanu w chwili nabycia, a według cen w chwili zaspokojenia wierzyciela. Odpowiedzialności tej nie można bez zgody wierzyciela wyłączyć ani ograniczyć.

Należałoby utrzymać zasadę określoną w przepisie art. 55[4] Kc celem ochrony wierzycieli.

Przechodząc do rozważania zmian w przepisach regulujących prokurę należałoby wskazać na podstawowy element zarysowanej koncepcji. Otóż należałoby przyjąć, że opierałaby się ona na instytucji prokury. Przedsiębiorca, osoba fizyczna powinna mieć możliwość ustanowienia prokury. Po jego śmierci przedsiębiorstwo było by prowadzone na rachunek spadku przez prokurenta, który powinien mieć możliwość powołania odpowiedniego zarządcy lub ostatniego prokurenta mającego wiedzę jak i umiejętności potrzebne do samodzielnego prowadzenia przedsiębiorstwa. Zaletą instytucji prokury jest to, że uprawnienia prokurenta są ściśle określone przepisami, co do zasady bez możliwości ich modyfikacji przez przedsiębiorcę, co ma szczególne znaczenie dla bezpieczeństwa obrotu. Dodatkowo już w obowiązującym wcześniej stanie prawnym, prokura nie wygasała w przypadku śmierci przedsiębiorcy będącego osobą fizyczną. Bezpieczeństwo obrotu wymaga, żeby prowadzenie przedsiębiorstwa po śmierci przedsiębiorcy powierzyć prokurentowi, który powinien mieć odpowiednie kompetencje i uprawnienia nie budzące wątpliwości co do ich zakresu.

Zgodnie z art. 109[1] Kc,

§ 1. Prokura jest pełnomocnictwem udzielonym przez przedsiębiorcę podlegającego obowiązkowi wpisu do rejestru przedsiębiorców, które obejmuje umocowanie do czynności sądowych i pozasądowych, jakie są związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa.

§ 2. Nie można ograniczyć prokury ze skutkiem wobec osób trzecich, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

Proponowana zmiana:

*§ 1. Prokura jest pełnomocnictwem udzielonym przez przedsiębiorcę podlegającego obowiązkowi wpisu do rejestru przedsiębiorców **albo ewidencji działalności gospodarczej (CEDIG)**, które obejmuje umocowanie do czynności sądowych i pozasądowych, jakie są związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa.*

Zmiana ma na celu umożliwienie przedsiębiorcom wpisanym do CEIDG ustanawianie prokury. Na marginesie należy wskazać, że docelowo należałoby rozważyć zniesienie dualizmu w postaci KRS oraz CEIDG.

Zgodnie z art. 109[8] Kc,

§ 1. Udzielenie i wygaśnięcie prokury przedsiębiorcy powinien zgłosić do rejestru przedsiębiorców.

§ 2. Zgłoszenie o udzieleniu prokury powinno określać jej rodzaj, a w przypadku prokury łącznej także sposób jej wykonywania.

Proponowana zmiana:

*Par 1. Udzielenie i wygaśnięcie prokury przedsiębiorcy powinien zgłosić do rejestru przedsiębiorców **albo ewidencji działalności gospodarczej (CEDIG)**.*

2.7. Przechodząc do rozważania zmian w innych aktach prawnych. w pierwszej kolejności należałoby rozważyć **zmianę przepisów ustawy o swobodzie działalności gospodarczej**, jako że stanowi ona odpowiednik Prawa przemysłowego (patrz wyżej pkt 2.1.). Analizując przepis art. 40 Prawa przemysłowego można w pierwszej kolejności wstępnie zaproponować w usdg przepis o następującej treści:

Na podstawie wpisu przedsiębiorcy do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, może być po jego śmierci prowadzona działalność gospodarcza na rachunek jego spadku do czasu objęcia przedsiębiorstwa przez spadkobierców.

Taki przepis byłby „rdzeniem”, podstawą prawną dla rozwiązania odpowiadającego przedwojennemu. Już na pierwszym etapie pojawia się kwestia na czyj rachunek powinien „przemysł” czyli działalność gospodarcza być wykonywana.

Ponieważ nie zawsze spadkobiercami będzie wdowa lub małoletni zstępni, to należałoby dziś oczywiście zaproponować ogólnie spadkobierców. Kolejną kwestią jest wybór do jakiej daty takie prowadzenie działalności gospodarczej powinno być dopuszczalne. Należałoby postulować datę objęcia przedsiębiorstwa przez spadkobierców, ponieważ dopiero wtedy będą oni mogli bezpośrednio je prowadzić.

Dalsze zmiany powinny obejmować m.in. obowiązek ujawnienia w Centralnej Ewidencji i Informacji w szczególności:

- powołania prokurenta w rozumieniu przepisów Kc,
- śmierci przedsiębiorcy,
- dalszego prowadzenia „na rachunek spadku” działalności gospodarczej przez prokurenta pod firmą zmarłego do czasu objęcia przez spadkobiercę lub łącznie spadkobierców w formie przepisanej prawem, czyli np. spółki jawnej, komandytowej lub rodzinnej o ile taką wprowadzimy do polskiego systemu prawa,
- ujawnienia w CEIDG spadkobiercy lub spadkobierców przedsiębiorstwa prowadzonego na rachunek spadku (***Spadkobiercy do czasu objęcia przedsiębiorstwa przez następcę prawnego albo następców prawnych uprawnionego/ych do podjęcia działalności podlegają wpisowi do CEIDG (lub KRS)***).

Nawiązując do rozwiązania przyjętego w Prawie przemysłowym z 1927 r., a mianowicie stanowiącym, iż *osoby, powołane do dalszego prowadzenie przemysłu w wypadkach w tym artykule przewidzianych, winny odpowiadać warunkom ustawowym dla prowadzących przemysł*, należałoby rozważyć wprowadzenie rozwiązania, iż jeżeli do prowadzenia działalności gospodarczej byłby wymagane określone kompetencje, to prokurent byłby obowiązany mieć takie właśnie kompetencje, jakie są wymagane od przedsiębiorcy.

2.8. W zakresie **zmian w ustawie o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników² oraz updofo**, po pierwsze należy wskazać, że zgodnie z obecnie obowiązującym przepisem art. 12 tej ustawy:

1. NIP nadany podatnikowi nie przechodzi na następcę prawnego, z wyjątkiem:

1)przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa lub przedsiębiorstwa komunalnego w jednoosobową spółkę gminy;

2)przekształcenia spółki cywilnej w spółkę handlową lub spółki handlowej w inną spółkę handlową.

1a. Do celów identyfikacji podatkowej za przekształcenie, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, uznaje się również wpis spółki cywilnej do rejestru na podstawie art. 26 § 4 ustawy z dnia 15 września 2000 r. - Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2013 r. poz. 1030, z późn. zm.8)).

2. W przypadku zgonu lub ustania bytu prawnego podatnika, nadany NIP wygasa, z wyjątkiem przypadków wymienionych w ust. 1 i 1a.

Należałoby postulować dokonanie odpowiednich zmian, celem umożliwienia niewygaśnięcia NIP mimo zgonu przedsiębiorcy, na potrzebę prowadzenia jego przedsiębiorstwa po jego śmierci.

Można tu zatem zaproponować następujące zmiany;

- w ust. 1 przepisu art. 12 ustawy o ewidencji, polegające na dodaniu w ust. 1 pkt 3):

3) przekształcenia przedsiębiorcy w spółkę kapitałową zgodnie z przepisem art. 551 par. 5 ustawy z dnia 15 września 2000 r. kodeksu spółek handlowych³.

Ta zmiana, niejako dokonana „przy okazji” miałaby na celu usunięcie luki w przepisach, tak aby przedsiębiorca będący osobą fizyczną przekształcający swoją działalność w spółkę kapitałową mógł ją bez zakłóceń kontynuować.

---

² z zastrzeżeniem, iż te proponowane zmiany powinny być odpowiednio odniesione do projektowanych przepisów znajdującego się obecnie na etapie konsultacji i opiniowania projektu z 10 lutego 2017 nowej ustawy o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i Punkcie Informacji dla Przedsiębiorcy

³ ze wskazaniem zgodnie z zasadami techniki prawodawczej Dz. U. i zmian.

- w przepisie art. 12 dodać ponadto ustęp 1b:

1b. W przypadku prowadzenia przez prokurenta przedsiębiorstwa pod dotychczasową firmą zgodnie z art. .... ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej⁴ na rachunek spadku może się on posługiwać NIP nadanym podatnikowi do czasu objęcia przedsiębiorstwa przez następców prawnych.

- w przepisie art. 12 w ust. 2 **partykułę „i” zastąpić przecinkiem i dodać do wyliczenia ust. 1b.**

Odesłanie dotyczyło by przepisu w usdg umożliwiającego prowadzenie przedsiębiorstwa zmarłego przedsiębiorcy po jego śmierci.

Zmiany w updof powinny dotyczyć w szczególności kwestii rozliczeń podatkowych zmarłego przedsiębiorcy, którego przedsiębiorstwo prowadziłby prokurent na dzień otwarcia spadku i masy spadkowej na dzień objęcia przez spadkobierców. Propozycja sprowadza się do wprowadzenia obowiązku prowadzenia odrębnie nadal dokumentacji (ksiąg rachunkowych) przychodów i rozchodów (nie ma wyodrębnione masy majątkowej w spadku), a odrębnie zmian w pozostałej części masy majątkowej spadku.

2.9. Mając na uwadze powyższe oraz etap prac legislacyjnych, na którym aktualnie znajduje się przedmiotowy projekt i zakładany termin wejścia w życie nowej regulacji (1 stycznia 2018 r.), nie ma przeszkód, aby projektodawca rozważył przeformatowanie przyjętej koncepcji zapewnienia kontynuacji działalności przedsiębiorstwa w kierunku propozycji wskazanej w pkt 2.4 powyżej, a co za tym idzie, przy uwzględnieniu adekwatnie propozycji zmian obowiązujących przepisów tak, jak to wskazano w pkt 2.6-2.8. Również zasadnym i celowym byłoby, aby zweryfikować słowniczek projektowanej ustawy ograniczając o te pojęcia, które są zbędne tak, jak to wskazano w pkt 1.1. powyżej.

⁴

ze wskazaniem zgodnie z zasadami techniki prawodawczej Dz. U. i zmian.